

N:o 3.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, med flera dermed sammanhängande förordningar; Gifven Stockholms slott den 31 December 1879.

Den del af lagstiftningen angående de privaträttsliga förhållandena emellan jord- och strandegare eller andre i afseende å vattens afledande och begagnande, som afser undanröjdande af de skadliga verkningar eller hinder emot jords odling eller förbättring, hvilka vållas af vattensamlingar på eller nära invid jordytan, har blifvit ordnad genom lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni innevarande år, och har nya Lagberedningen, som i enlighet med sin instruktion vidare haft att behandla öfrige delar af berörda lagstiftningsämne eller den grupp af lagbud, som har till föremål vattnets tillgodogörande för allmänt eller enskildt nyttiga syften, dervid Beredningen jemväl fått sig öfverlemnad Riksdagens skrifvelse den 10 Maj 1875 angående lagstiftningen om allmän flottled, under den 31 Maj innevarande år afgifvit underdåniga förslag till författningar i sistberörda ämnen. Derefter hafva de af dessa förslag, som varit af beskaffenhet att böra jemlikt 87 § Regeringsformen behandlas, blifvit för det ändamål, nämnda § innehåller, underkastade Högsta Domstolens granskning och sedermera öfversedda samt i några delar ändrade; och har Kongl. Maj:t funnit godt att de sålunda öfversedda förslagen till Riksdagens godkännande framlägga.

Med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets i ämnet hållna protokoll vill Kongl. Maj:t fördenskull, jemlikt 87 § Regeringsformen, till Riksdagens antagande i ett sammanhang öfverlemna närlagda förslag till

Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;

Förordning om allmän flottled;

Förordning om allmän farled;

Förordning om tillägg till Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt

Förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

LUDV. ALMQVIST.

I.

Förslag

till

Förordning

om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

Med upphäfvande af 17 kap. 4 § samt 20 kap. Byggningsbalken; Förordningarna den 3 September 1755 angående rätt till damluckas öppnande och den 23 Augusti 1851 angående ändring för vissa orter af stadgandet om tiden, då damlucka skall vara öppnad; Kongl. kungörelsen den 6 Augusti 1815 angående tiden för vattendämning om hösten m. m.; hvad i Kongl. kungörelsen den 30 December 1863 angående ändring i föreskrifterna rörande villkoren för mjöl- och sågqvarnars anläggande m. m. så ock i andra författningar stadgas derom att vid inrättande af vattenverk skall genom föregående undersökning utrönas, huruvida medelst uppdämning eller vattnets begagnande i öfrigt skada tillskyndas annan; samt Kongl. brefven den 17 April 1828 om mjöl- och sågqvarnars anläggning i Lappmarkerne, och den 1 Juni 1849 angående anläggning och utrifning af anstalter för ängsvattning; äfvensom med ändring af hvad andra lagens rum och författningar innehålla mot denna förordning stridande, stadgas som följer:

1 §.

En hvar eger att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra, såvidt ej här nedan eller eljest i lag annorledes stadgas.

2 §.

Går vattendrag emellan byar, hemman eller andra jordlägenheter, må ej ene strandegaren qvarn eller annat vattenverk å sin grund så bygga att den andre i sin rätt öfver vattnet lider förfång.

3 §.

Är strömfall så beskaffadt att för dess tillgodogörande strandegarne å ömse sidor hafva af nöden dambyggnad hvar å den andres grund, bjude då den, som bygga vill, den andre att gemensamt dammen bygga och nyttja; vill ej denne i byggnaden deltaga, vare ändock pligtig nödigt damfäste lemna, der Rätten pröfvar sådant kunna ske utan synnerligt men och ersättning till fulla värdet gifves för mark, som af damfästet upptages, så ock för olägenhet, som eljest af byggnaden komma må.

Fästes dam sålunda å ömse sidor af vattendraget, njute hvardera strandegaren lika lott i det vatten, som vid dammen samlas; och bestämme, i brist af åsämjande, Rätten, efter ty skäligt pröfvas, huru dammen byggas och hvarderas lott i vattnet uttagas må.

Bygger endera ensam dammen, må honom ej förmenas att den andres lott i vattnet nyttja intill dess denne, såsom nedan sägs, sin rätt gällande gör.

4 §.

Nu varder, såsom i 3 § sägs, dam af ene strandegaren bygd jemväl å den andres grund: vill denne sedan sjelf vattenverk bygga och dertill dammen för sin lott i vattnet nyttja; stånde det honom öppet; säge dock derom till minst två år innan han vill dammen begagna och vare, efter ty å hans hälft belöper, skyldig ersätta dammens värde i det skick, hvori den befinnes, samt i framtida underhållet taga del. Pröfvas dammen större än för hans verk är nödigt eller nyttigt, må ersättnings- och underhållsskyldigheten i mån deraf jemkas; tarvas åter för hans verk att dammen tillökas eller annorledes förändras, skall han ensam vidkännas kostnaden därför äfvensom den tillökning i underhållskostnad, hvartill ändringen må föranleda.

Har han något uppburit i godtgörelse för mark till damfäste eller för sådan olägenhet af dambyggnaden, som ännu ej inträdt, då han börjar dammen nyttja; det bör ock återgäldas.

5 §.

Delegare i oskift by eller annan samfäld mark hafve rätt till vattnet efter som han i samfälligheten eger del. Lag samma vare, der vid skifte af samfällighet vattendraget ej i skiftet ingått. Kan vattnet ej utan delegares förfång skiftas, och vill någon af dem qvarn eller annat vattenverk bygga, bjude de andre att deri taga del; vilja de ej, och pröfvar Rätten det kunna ske utan synnerlig skada för dem, förelägge då honom på hvad sätt, vilkor och tid han verket bygga och nyttja må.

6 §.

Ej må i vattendrag så byggas att genom uppdämning eller annorledes men tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egendom; och skall förty vattenverk, der hinder i vattnets lopp kan lända till men för annan, vara så inrättadt, att genom lucka å dammen eller annan dylik anstalt tillräckligt aflopp kan för vattnet beredas, när sådant är af nöden.

7 §.

Allmän farled må ej genom dambyggnad stängas; ej heller må eljest i eller vid allmän farled byggnad göras eller åtgärd vidtagas, hvarigenom samfärdseln hindras eller leden kan försämras.

I allmän flottled må ej så byggas att flottningen hindras.

Vattenled, som för fiskens gång finnas bör, efter ty derom är särskildt stadgadt, skall ock lemnas från byggnad och stängsel fri.

8 §.

Der kungsådra af ålder varit, skall den fortfarande lemnas öppen för allmän samfärdsel, för flottning och för fiskens gång eller annat allmänt ändamål så ock till bevarande af enskild rätt, som af ådran är beroende. Kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd efter de sista tio årens medelvattenstånd.

9 §.

Twist, huruvida led eller ådra, hvarom i 7 och 8 §§ förmäles, finnes i vattendrag, så ock om ledens eller ådrans rätta läge och bredd ankomme på domstols pröfning.

10 §.

En hvar, som vill för vattenverk göra ny eller ombygga äldre dam, vare pliktig att byggnaden hos Konungens Befallningshafvande anmäla med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hör; foga ock dervid beskrifning å den tillämnade byggnaden till läge, storlek och inrättning i afseende å flod- eller bottenluckor samt öfrige väsentlige delar.

Sedan låte Konungens Befallningshafvande nämnda anmälan och beskrifningen i dess helhet eller i nödige delar på bekostnad af den, som

anmälan gjort, intagas i länskungörelserna, med erinran till en hvar, som anser sig kunna af byggnaden lida men, att, om han aktar nödigt, sin rätt vid domstol eller eljest i laga ordning bevaka. Konungens Befallningshafvande föranstalte ock att kungörelsen varder intagen i länskungörelserna för angränsande län, om anledning dertill finnes.

11 §.

Menar någon att för hans vattenverk tarvas att led eller ådra, hvarom ofvan är sagdt, öfverbygges eller eljest genom byggnad förändras till djup eller läge; då skall tillstånd från det allmännas sida till byggnaden sökas hos Konungens Befallningshafvande. Finnes byggnaden kunna så göras att leden eller ådran fortfarande utan väsentlig olägenhet kan för det dermed afsedda allmänna ändamål användas, må det sökta tillståndet beviljas med de vilkor, som efter omständigheterna i hvarje fall anses erforderliga till betryggande af det allmännas rätt.

Af sådant tillstånd vare den, som anser sig genom byggnaden förnärmad i sin enskilda rätt, ej hindrad att sin talan derutinnan lagligen anhängiggöra.

12 §.

Vill den, som ämnar bygga vattenverk, bereda sig trygghet att byggnaden ej må framdeles af annan klandras såsom vållande olaga dämning eller annat intrång i enskild rätt; stånde honom fritt sin talan på förhand instämma; och vare å den talan pröfvadt huru byggnaden må inrättas så att andre parten i sin rätt ej förnärmast.

Äskar den, som vattenverk eger eller bygga vill, eller någon, som genom dämning eller eljest kan af sådant verk men lida, att lofliga vattenhöjden med vattenmärke betecknas eller viss tid bestämmes, då damlucka skall hållas öppen, eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framläppande gifvas; ege dertill vitsord. Sämjas de ej, gånge tvisten till Rättens pröfning.

Vattenmärke skall på vattenverksegarens bekostnad i berg, jordfast sten eller annat fast föremål sättas.

13 §.

Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara att vattnet ej må stiga öfver märket.

Finnes ej sådant märke, skall ändock damlucka hållas öppen när sådant till förekommande af skada tarvas. Är för damluckas öppnande viss

tid i laga ordning bestämd eller eljest särskild föreskrift om vattnets framsläppande gifven, lände det till efterrättelse.

14 §.

Der sågqvarn är, ligge å egarens vårdnad att affallet ej utsläppes i vattnet. Lag samma vare, der vid annat verk eller inrättning affall uppkommer, hvaraf uppgrundning eller annan olägenhet kan förorsakas.

Vidtager ej egaren nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, ege Konungens Befallningshafvande föreskrifva hvad i sådant hänseende iakttagas bör, så ock förelägga den tredskande vite, der ansvar å försummelsen ej finnes särskildt stadgadt.

Sker ändock skada, njute den, som skadan lider, ersättning efter Rättens bepröfvande.

15 §.

Hvad i denna förordning sägs om vattenverk gälle ock om annan med dylikt verk jemförlig inrättning till vattens nyttjande, hvarför byggnad i vattnet tarfvas.

16 §.

Ej må någon genom upptagande af ny rännil från sjö eller annat vattendrag eller annorledes vattnet till djup eller läge så förändra att derigenom led eller ådra, hvarom ofvan skils, försämras eller men annan tillskyndas. Kan utan sådan olägenhet vattnet afledas för att annorstädes nyttjas, skall det dock till vattendraget återledas, i den mån sådant erfordras till förekommande af olägenhet för den, som nedanför ligger.

17 §.

Rensning, som för vattendrags bibehållande är af nöden, hafve den, som af uppgrundningen kan lida men, lof att verkställa, ändå att gräfning inom annans område tarfvas; dock skall i ty fall denne förut derom tillsägas. Jord eller annat, som vid rensningen upptages, må på närmaste strand uppläggas eller ock föras till annat lämpligt ställe i närheten, dock emot ersättning till markens egare, om skada vållas.

18 §.

Har vattendrag vikit från sitt förra läge eller eljest förändrat sitt lopp, vare om vattendragets återställande i dess förra skick lag som om rens-

ning i 17 § är sagdt. Varder genom vattnets återförande skada tillskyndad egare af jord, hvarifrån vattnet afvikit, eller annan, som genom byggnad eller annorledes gjort sig vattnet i dess nya lopp eller läge till godo; njute han ersättning derför. Har han i tio år varit i besittning af förmån, som skulle genom återförandet gå förlorad, må dylik åtgärd ej emot hans bestridande vidtagas.

19 §.

I fråga om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring till djup eller läge och om vattendrags återställande lände i tillämplige delar till efterrättelse hvad i 10, 11 och 12 §§ sägs om byggnad i vattendrag; och vare i afseende å anstalt för jords bevattning jemväl i öfrigt gällande hvad om vattenverk i denna förordning skils.

20 §.

Angående vattenafledning för jords odling eller förbättring så ock om strömrensning eller vattens bortledande för allmänt behof är särskildt stadgadt.

21 §.

När talan i mål, hvarom i denna förordning handlas, instämd varder, ege i stad Rätten och å landet domaren att i stämningen utsätta saken till syn å stället, der sådant af käranden äskas eller eljest för frågans pröfning finnes erforderligt; föranstalte ock i de fall, der 9 eller 12 § är tillämplig, att tiden och stället för målets företagande varder minst fjorton dagar före den utsatta tiden kungjord i kyrkan för den församling, der den del af vattendraget, hvarom fråga är, framgår, så ock i angränsande, intill vattendraget belägna församlingars kyrkor.

22 §.

Då afvägning eller annan undersökning af vattendrag med dess af- och tillopp, ofvan eller nedan, är nödig eller särskild utredning erfordras huru vattenbyggnad göras och nyttjas må eller i andra frågor, hvarom i denna förordning handlas, ege i stad Rätten och å landet domaren till biträde kalla sakkunnig man eller ock, om sådant finnes lämpligare, föreskrifva att undersökningen skall förrättas af dertill behörig tjänsteman eller annan sakkunnig, som uppå ansökning af käranden förordnas af Konungens Befallningshafvande och derefter har att utlåtande i målet afgifva i de delar, som till honom blifvit hänskjutne.

23 §.

Der någon utan föregående anmälan, hvarom i 10 § sägs, eller eljest olagligen i vattendrag bygger eller dämning gör, ege öfverexekutor att, till rättelse i hvad olagligen skett, handräckning gifva, när skäl dertill äro; och vare derom gällande enahanda bestämmelser, som för det i 157 § Ut-sökningslagen afsedda fall äro stadgade.

Visar någon sannolika skäl att byggnad, hvarom anmälan skett, kan lända honom till men, ege ock öfverexekutor byggnaden förbjuda intill dess tvisten blifvit i laga ordning pröfvad.

Hvad här är sagdt om byggnad i vattendrag gälle ock om vattens bortledande eller annan åtgärd till vattendrags förändring.

24 §.

Dämmes vatten upp öfver fastställt märke eller varder, der viss tid för damluckas uppdragande föreskrifven är eller annan särskild bestämmelse angående damluckas skötande blifvit meddelad, hvad sålunda iakttagas bör ej fullgjordt, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett; då ege på ansökan af den, som men lider, utmätningsmannen i orten och å landet jemväl länsmannen, äfven om han ej är satt till utmätningsman, att, sedan han med ojäfvigt vittne syn å stället hållit, nödig handräckning på den försumliges bekostnad meddela.

Tillstänger någon led eller ädra, hvarom i denna förordning stadgas, må ock till borttagande af stängsel, som uppenbarligen finnes emot lag stridande, handräckning gifvas såsom nyss är sagdt.

25 §.

Angående allmän farled och flottled äfvensom vattenled för fiskens gång vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande hvad särskildt föreskrifves.

Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag är särskildt förordnadt.

26 §.

Hvad i 11 § sägs om vattenverk samt i 6, 7, 8, 18, 23 och 24 §§ om vattenbyggnad i allmänhet, skall i tillämplige delar lända till efterrättelse jemväl i fråga om fiskebyggnad.

Om fiskerättighet och hushållning med fiskevatten är särskildt stadgadt.

27 §.

Genom denna förordning göres ej rubbning i den rätt och frihet, som bergverk så ock skattlagda qvarnar och fiskeverk förunnad är, ej heller i annan lagligen tillkommen rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga annorledes än med ofvan gifna stadganden öfverensstämmer.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 Januari 1881; dock skola hittills gällande lagbud om damluckas öppenhållande framgent intill den 1 Januari 1886 ega tillämplighet i så måtto, att den deri föreskrifna tid, då damlucka bör vara öppen, skall iakttagas, så framt ej i laga ordning annan viss tid derför varder bestämd eller vattenmärke sättes eller ock andra särskilda föreskrifter angående vattnets framsläppande meddelas.

II.

Förslag

till

Förordning

om allmän flottled.

Med upphäfvande af Kongl. brefvet angående flottning den 8 April 1811 stadgas som följer:

1 §.

I allmän flottled stånde en hvar öppet att, efter ty här nedan närmare skils, låta flottgods löst framflyta.

2 §.

I vattendrag, der flottning allmäneligen idkas eller tillåten är vid den tid, då denna förordning träder i kraft, skall allmän flottled jemväl framgent bibehållas på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer.

3 §.

Kan vattendrag, hvarest allmän flottled ej finnes, dertill användas; ege Konungens Befallningshafvande, der sådant pröfvas vara af nöden och kunna medföra väsentligt gagn för orten eller eljest lända till nytta för det allmänna, förordna att i vattendraget allmän flottled vara skall.

4 §.

Är för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på strand-, bro-, fiske- eller vattenverksegares eller annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då

ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvartill 7 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock dervid, äfvensom då fråga eljest uppstår om skydd för enskild rätt, huru vid flottleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

5 §.

Utan särskildt lof må de, som ombesörja flottningsarbetet, ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden.

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan utan väsentligt hinder eller uppehåll beredas.

6 §.

För skada, som genom anläggning eller åtgärd för flottleden eller genom strändernas beträdande eller eljest genom flottningen vållas, njute den, som skadan lider, ersättning till högsta skäligen belopp, hvartill den skattas må.

7 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för flottleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att upplåta hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådan upplåtelse för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för skadeersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

8 §.

Fordrar någon i andra fall, än de i 7 § nämnda, ersättning för skada; varde frågan efter syn och uppskattning pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den, emot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller underrätten eller utmätningssmannen i orten att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att syne-

kostnaden gälda; sättes ej ersättningen högre än han före synen bjudit, svare parterne å ömse sidor för halfva kostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, med mindre domaren eller Konungens Befallningshafvande annorlunda förordnar.

I mål, hvarom nu är sagdt, svare den, emot hvilken talan föres, vid Rätten i den ort, der skadan skett eller är att förvänta.

9 §.

Är skada, som i 8 § afses, så stadigvarande att värdet derå kan genom uppskattning på förhand utrönas; då skall, om ersättningstagande det påstår, ersättningen på förhand bestämmas att utgå vare sig i årlig afgift under hela den tid skadan kommer att fortfara eller under vissa år eller ock på en gång, allt efter ty skäligt pröfvas.

10 §.

Låta två eller flere flottgods framflyta i allmän flottled och sker derigenom skada, som ej blifvit på förhand uppskattad och ersatt; då skola de, hvilka under året deltagit i flottningen å det ställe, der skadan timat, en för alla och alla för en ansvara för ersättningens gäldande till den, som skadan lidit; gitter någon visa att hans flottgods framgått på sådant sätt eller å sådan tid att det ej kunnat till skadan medverka, vare han dock från dylik ansvarighet fri. Har någon på grund af ansvarighet, hvarom nu är sagdt, guldit mer än hvad på honom efter hans andel i flottgodset belöper, och är han icke till skadan särskildt vållande, söke hos de andre flottande sitt åter efter befogenhet.

Hvad i denna § är stadgadt må ej tillämpas, der enligt särskild bestämmelse af vederbörande myndighet någon utöfvar uteslutande rätt att ombesörja flottningen mot afgift af flottgodsets egare.

11 §.

Hvad strandegare, som i allmän flottled bygga vill, har att iakttaga, derom är särskildt stadgadt. Är ej i laga ordning bestämdt i hvad mån vattendraget skall för flottningens behof lemnas från byggnad eller stängsel fritt; förordne derom Konungens Befallningshafvande, der någon, som bygga vill, det äskar. Bygger någon annorledes än med lag eller gifna föreskrifter öfverensstämmer, stånde sjelf den skada, som å byggnaden må genom flottningen vållas.

Nu vill någon göra byggnad hvaraf flottningen ej hindras: menar han att till skydd emot skada å byggnaden särskild anläggning eller åtgärd bör af de flottande bekostas; anmäle det hos Konungens Befallningshafvande, som eger att derom jemlikt de i 4 § stadgade grunder bestämma som skäligt pröfvas. Bygger han utan sådan anmälan eller utan att Konungens Befallningshafvandes bestämmelse afbida, stånde under tiden sjelf skadan.

12 §.

Kan uppehåll med verkställande af anläggning eller annan åtgärd, hvarom Konungens Befallningshafvande enligt 4 § bestämmelse meddelat, föranleda synnerlig olägenhet; ege Konungens Befallningshafvande förordna att utan hinder af klagan öfver beslutet verkställighet må ske, der pant eller borgen ställes för den skada, som kan genom åtgärden uppstå.

Konungens Befallningshafvande hafve ock i andra fall, då skada kan af flottleds inrättande eller begagnande vållas, magt förordna det pant eller borgen för skadeståndet ställas skall, om sådant till betryggande af ersättningstagares rätt finnes nödigt.

13 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad ofvan är sagdt, erfordras i fråga om flottleds inrättande eller begagnande, meddelas af Konungen.

14 §.

I fråga om sjöfart med sammanlagde flottar ege stadgandena i denna förordning ej tillämpning.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

III.

Förslag

till

Förordning
om allmän farled.

1 §.

Der sjöfart med fartyg, båtar eller sammanlagde flottar allmänneligen idkas eller tillåten är vid den tid då denna förordning träder i kraft, skall allmän farled, hvar till ock räknas det utrymme i vattendraget, som till allmän hamn är i laga ordning upplåtet, fortfarande finnas i det läge och till den storlek, som med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer.

2 §.

Tarivas allmän farled i vattendrag, der sådan förut ej finnes, förordne derom Konungens Befallningshafvande samt meddele tillika nödig föreskrift om hvilken del af vattendraget bör för samfärdselns behof lemnas fri från byggnad och stängsel.

3 §.

Är för allmän farleds inrättande, utvidgande eller förbättrande någon anläggning eller åtgärd nödig, som kan på annans rätt inverka, och har han ej dertill samtyckt; då ankomme på Konungens Befallningshafvande att, med den inskränkning, hvar till 4 § föranleder, till anläggningen eller åtgärden lof gifva; bestämme ock huru såväl dervid som ock i öfrigt vid farleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör, så att ändamålet må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga.

För skada, som af dylik anläggning eller åtgärd vållas, skall ersättning till högsta skäligen belopp, hvar till skadan skattas må, efter Rättens beprövande gifvas vare sig i årlig afgift eller på en gång.

4 §.

Erfordras för ändamålet att jord eller lägenhet, som annan tillhör, för farleden begagnas eller att vatten, annan till men, ur vattendrag bortledes; då skall i saknad af godvillig öfverenskommelse frågan om skyldigheten att upplåta hvad nödigt är på Konungens pröfning ankomma, efter ty angående sådan upplåtelse för allmänt behof stadgas; och lände i dessa fall jemväl om sättet för skadeersättningens bestämmande så ock i allt öfrigt de för dylika frågor särskildt gifna föreskrifter till efterrättelse.

5 §.

Hvad den, som vill bygga i vattendrag, der allmän farled är, har att iakttaga, derom är särskildt stadgad.

6 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad ofvan är sagdt, erfordras i fråga om farleds inrättande eller begagnande, meddelas af Konungen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

IV.

Förslag

till

Förordning

om tillägg till förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

1 §.

Der Konungen för någon ords förseende med dess behof af vatten eller för farled eller flottled eller för annat allmänt behof pröfvar nödigt att vatten ur sjö, elf, å eller annat vattendrag ledes bort för att annorstädes nyttjas, vare enskild man, menighet eller inrättning, som öfver vattnet råder, pliktig att det tåla; njute dock den, som derigenom skada lider, ersättning till högsta skäligena belopp, hvartill skadan skattas må.

2 §.

Har någon vatten- eller fiskeverk eller bevattningsanstalt eller annan särskild lägenhet, och varder den lägenhet genom vattendragets ändring obrukbar eller i väsentlig mån försämrad, skall lägenheten lösas, om egaren det påstår.

3 §.

Kan ej öfverenskommelse träffas om hvad, efter ty ofvan skils, i ersättning eller lösen utgå bör, skall såväl i fråga derom som ock i allt öfrigt i tillämplige delar gälla hvad uti förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgadt är. Väckes fråga, hvarom här ofvan i 2 § sägs, varde dermed förfaret på sätt i nämnda förordning finnes bestämdt för den händelse då till afsedt ända-

mål erfordras att allenast en del af lägenhet afstås, men egaren äskar att hela lägenheten lösas skall.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

V.

Förslag

till

Förordning

om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

Med upphäfvande af Förordningen den 21 December 1857 angående ändring af 20 kap. 6 § Byggningsbalken i fråga om straffbestämmelsen för underlåtenhet att i föreskrifven tid öppna damlucka stadgas, som följer:

Håller någon oloffigen damlucka, för hvars uppdragande viss tid iakttagas bör, stängd under tid då den skall öppen lemnas; böte minst tio, högst femhundra kronor. Lag samma vare, der någon oloffigen håller damlucka stängd då vattnet stiger öfver fastställt märke.

Öfverträdelse, hvarom nu är sagdt, må ej, der den endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målsegande.

Böter, som ådömas efter denna förordning, skola tillfalla kronan och vid bristande tillgång förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 1881.

*Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen
den 13 Juni 1879,*

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: ALMQUIST,
 HER THYSELIUS,
 FORSSELL,
 ROSENSVÄRD,
 VON STEYERN.

Chefen för Justitiedepartementet, Statsrådet Almquist, anmälde i underdånighet:
Nya Lagberedningens underdåniga skrifvelse den 31 sistlidne månad, hvarmedelst
— med anmälan *att*, efter det Beredningen under handläggningen, jemlikt faststald in-
struktion, af frågan om ordnandet af de privaträttsliga förhållandena emellan jord- och
strandegare eller andra i afseende å vattens afledande och begagnande, afgifvit förslag
till förordning angående torrläggning af jord, Beredningen till behandling företagit de
återstående delarne af det förelagda ämnet, eller den grupp af lagbud, som hade till före-
mål vattnets tillgodogörande för allmänt eller enskildt nyttiga syften; *att* Kongl. Maj:t
derjemte till Beredningen öfverlemnadt Riksdagens underdåniga skrifvelse den 10 Maj
1875 med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes så snart ske kunde taga i öfvervägande,
huruledes allmän flottled i de vattendrag, der den ej finnes, men vore af behofvet på-
kallad, kunde utan förbiseende af annans rätt anläggas och begagnas samt till Riks-
dagen göra framställning om den lagstiftningsåtgärd, som för ändamålet finnes er-
forderlig, samt *att* Kongl. Maj:t, på framställning af Beredningen, förklarar, att för
beredande af nödig öfverensstämmelse emellan de civilrättsliga och administrativa be-
stämmelserna i ämnet, Beredningen vore oförhindrad att afgifva förslag till sådana
administrativa föreskrifter, som med de civilrättsliga bestämmelserna egde omedelbart
sammmanhang; — Beredningen öfverlemnadt, jemte tillhörande motiv, särskilda förslag
till följande författningar, nemligen:

- 1:o) Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.
- 2:o) Förordning angående allmän flottled.
- 3:o) Förordning angående allmän farled.
- 4:o) Förordning om tillägg till Kongl. Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.
- 5:o) Förordning angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.
- 6:o) Förordning angående ändring i vissa delar af gällande fiskeristadga.
- 7:o) Kungörelse om förändrad lydelse af 58 § i stadgan om skiftesverket i riket.
- 8:o) Flottningsstadga.
- 9:o) Kungörelse angående tillstånd från det allmännas sida till vattenaffledning i vissa fall; samt
- 10:o) Kungörelse angående särskilda föreskrifter för handläggning af frågor om farled och vissa vattenbyggnader m. m.

På Statsrådets tillstyrkan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, *dels* att Högsta domstolens utlåtande skulle, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet infordras öfver ofvanberörda med N:is 1—5 betecknade förslag till förordningar, nemligen: angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, angående allmän flottled, angående allmän farled, om tillägg till Kongl. Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka, *dels ock* att, likaledes genom note ur protokollet, Högsta Domstolens utlåtande skulle infordras öfver de under N:ris 6—7 upptagna förslagen till Förordning angående ändring i vissa delar af gällande fiskeristadga och till kungörelse om förändrad lydelse af 58 § i stadgan om skiftesverket i riket.

Ex protocollo

Th. Wilh. Malm.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol Thorsdagen den 13 November 1879.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden NAUMANN,
 VON HOFSTEN,
 VON SEGEBADEN,
 SVEDELIUS,
 ÖSTERGREN,
 WEDBERG,
 RYDING.

Sedan, till följd af Högsta Domstolens beslut den 26 sistlidne September vid då slutad föredragning af de till Högsta Domstolens utlåtande öfverlemnade förslag till förordningar angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, angående allmän flottled, angående allmän farled, om tillägg till Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka och angående ändring i vissa delar af gällande Fiskeri-Stadga samt till Kungörelse om förändrad lydelse af 58 § i gällande Stadga om Skiftesverket i riket, samma förslag emellan Högsta Domstolens ledamöter cirkulerat, så företogs nu detta ärende till slutlig handläggning; varande ett tryckt exemplar af förslagen detta protokoll bilagdt.

1:o) Förslag till Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

I afseende å ingressen till detta förslag anmärkte Högsta Domstolen, att, då den ansvarsbestämmelse, hvilken vore afsedd att träda i stället för stadgandet i Förordningen den 21 December 1857, icke förekomme i detta förslag, utan i förslaget till Förordning angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka, det syntes mindre lämpligt, att förstnämnda Förordning förklarades upphäfd genom den nu ifrågavarande förordningen. Härjemte skulle antecknas, att i det till Högsta Domstolen öfverlemnade tryckta exemplaret af ifrågavarande förslag den felaktighet förekomme, att Kongl. Brevvet om mjöl- och

sågqvarnars anläggning i Lappmarkerne den 17 April 1828 angåfves vara utfärdadt den 17 Augusti samma år.

§ 1.

Justitieråden *Naumann* och *Östergren* anmärkte, att det i denna § begagnade uttrycket: »tillgodogöra sig vattnet», kunde gifva anledning till den med förslaget visserligen icke åsyftade tolkningen, att jordegare endast skulle ega att, på sätt som kunde anses för honom medföra gagn, använda vattnet, men deremot vara förhindrad att bortleda och afhända sig vatten, äfven då sådant kunde ske utan skada för annan; Och funno Justitieråden den allmänna regeln för jordegarens dispositionsrätt öfver vattnet hafva erhållit ett lämpligare och fullständigare uttryck i de af de föregående vattenrättskomitéerne i deras § 1 begagnade ordalag, enligt hvilka jordegaren har att, med de i lag stadgade inskränkingar, »fritt råda» öfver vattnet inom sitt egoområde, helst detta uttryckssätt stode i öfverensstämmelse med ordalag, som begagnades i 12 Kap. 4 § Jordabalken.

§ 2.

Högsta Domstolen anmärkte, att, ehuru förslaget uppenbarligen afsåge, att den i §:ns första stycke uppställda regel skulle gälla äfven om å ena eller begge sidor om vattendraget marken utgjordes af stadstomt eller annan stadsjord eller å ena sidan vore by och å den andra hemman, förslaget dock uttryckligen omnämnde endast de två fallen, att å båda sidor vore byar eller å båda hemman; och ansåg följaktligen Högsta Domstolen redaktionen böra så förändras, att derigenom tydligen uttalades den uppställda rättsatsens giltighet för alla de fall då, på sätt första vattenrättskomitéen (§ 4) yttrat, å ömse sidor om vattendrag vore olika strandegare.

Justitierådet *Svedelius* tillade: Vid jemförelse af § 2 och § 4 synes icke med tydlighet framgå, huruvida begagnandet af den i § 2 stadgade tvångsrätt, hvarigenom strandegare, som ej vill i dambyggnad deltaga, nödgas till damfäste upplåta mark, är att anse såsom en art af expropriation, hvarmedelst eganderätt till marken från den ene strandegaren till den andre öfverflyttas, eller allenast såsom ett intrång, hvilket för den lidande medför rätt till skadeersättning utan att eganderätten till sjelfva grunden undergår någon förändring. För den förra uppfattningen kan åberopas stadgandet i § 2 att ersättning till fulla värdet skall lemnas icke allenast för olägenhet, som genom dambyggnaden uppkommer, utan äfven för marken, som af damfästet upptages, hvaremot den senare tolkningen vinner stöd af ordalydelsen i § 4, som omtalar dambyggnad, i nämnda ordning af den ene strandegaren uppförd, såsom varande »*jemväl å den andres grund*» belägen. Hvilkendera af dessa motsatta bestämmelser än må vara i förslaget åsyftad — och de torde i legislativt hänseende äfven väga temligen jemnt — synes dock i hvarje fall till förebyggande af missförstånd och deraf härflytande rättsförvecklingar ett förtydligande af förslagets mening i berörde hänseende vara af nöden.

§ 3.

Högsta Domstolen fann det i första stycket af denna § begagnade uttryckssätt efter ordalydelsen hänvisa till det fall, att den grund, hvarå dammen blifvit lagd, innehades med sameganderätt af strandegarne å ömse sidor om vattendraget; men då detta tydligen icke vore förslaget mening, utan stadgandet afsåge den händelsen, att strandegare, hvilkas egogräns låge i vattendraget, förenat sig om byggande af gemensam dam eller att den ene med tillämpning af § 2 vunnit rätt till damfäste å den andres grund, ansåg Högsta Domstolen, att redaktionen borde i sådant syfte förtydligas.

Justitierådet *Östergren* förklarade sig icke finna giltig rättsgrund för stadgandet i §:ns andra stycke, att, om endera strandegaren ensam byggt dammen, det ej borde honom förmenas att nyttja den andres lott i vattnet, intill dess denne, såsom i § 4 sägs, gjorde sin rätt gällande. Ett sådant stadgande kunde, efter Justitierådets åsigt, icke härledas ur nu gällande rätt, och, om äfven för lösningen af de kollisioner, som hade sin grund i den på naturförhållanden beroende rättsliga samfällighet, som uppstode i det här afsedda fallet, det vore af nöden att gifva den ene strandegaren en viss tvångsrätt emot den andre, så kunde dock detta tvång icke rättvisligen sträckas utöfver ändamålet att bereda den strandegare, som först ville bygga, möjlighet att begagna *sin* del i strömfallet. Att dertill gifva honom en, om äfven prekär rätt öfver den andres andel i vattnet, syntes Justitierådet leda längre, än behovet kräfde och nödigt afseende å eganderättens helgd medgåfve. Detta stadgande föranledde den i § 4 förekommande bestämmelsen, att rätte egaren först efter två års uppsägning kunde återvinna dispositionsrätten öfver sin del i vattenkraften, och tvångsrätten framträdde dermed såsom ett fullständigt suspenderande af den ene partens rätt. Det ekonomiska motivet, att genom en premie åt den, som först bebygde ett samfaldt strömfall, uppmuntra företagsamheten, syntes ej heller böra vinna afseende; ty stadgandet erbjöde endast en tillfällig grund för en på hela vattenkraftens användande beräknad anläggning och kunde sålunda tilläfvventyr verka skadligt såsom en lockelse till osäkra företag. På dessa skäl fann sig Justitierådet böra tillstyrka, att §:ns sista stycke måtte utgå.

§ 4.

Justitieråden *Naumann*, *Östergren* och *Ryding* funno §:ns sista stycke på ett mindre tillfredsställande sätt uttrycka den i motiven tydligt uttalade åsigten, att delegare i samfaldt strömfall, som först efter det dam för fallets begagnande blifvit af andre delegaren bygd, gjorde sin rätt till vattnet gällande, skulle, derest han på en gång för all framtid uppburit ersättning för olägenheten af dambyggnaden eller för upplåtelse af mark dertill, återgälda hvad belöpte å tiden efter det han börjat nyttja dammen; hvarjemte bemälda Justitieråd ansågo det jemväl böra uttryckligen förklaras, att, derest till följd af dambyggnaden rätt till årlig ersättning eller till befrielse från någon eljest åliggande skyldighet blifvit genom öfverenskommelse eller domstols beslut den ene strandegaren tillerkänd,

men denne sedermera inträdde i utöfning af sin rätt att begagna dammen, all fråga om ersättningens utgifvande eller befrielsens tillgodonjutande för kommande tid skulle hafva förfallit.

Justitierådet *Östergren* fann på de skäl, han anført för sin vid § 3 yttrade särskilda mening, sig böra hemställa, att föreskriften derom, att, derest dam blefve af den ene strandegaren byggd jemväl å den andres grund och denne sedan sjelf ville bygga vattenverk och dertill för sin lott i vattnet nyttja dammen, han skulle vara skyldig att tillsäga derom minst två år, innan han ville begagna dammen, måtte utgå.

§ 6.

Högsta Domstolen anmärkte, att, då sista stycket af denna § hänvisade till en bestämmelse i Skiftes-Stadgan, som ännu ej förekomme derstädes, och det i sådant afseende framställda förslag, om hvilket Högsta Domstolen komme att serskildt yttra sig, vore, efter hvad antydt blifvit vid infordrande af Högsta Domstolens yttrande deröfver, afsedt att pröfvas i den ordning 89 § Regerings-Formen stadgade, det syntes olämpligt, att i det nu ifrågavarande förslaget, som vore af civillags natur, hänvisa till den ifrågasatta bestämmelsen i Skiftes-Stadgan, till följd hvaraf Högsta Domstolen ansåg sig böra hemställa, att sista stycket af denna § måtte utgå.

§ 7.

I afseende å denna § anmärkte Högsta Domstolen, att orden »sidan af» i första stycket, såsom öfverflödiga, borde utgå, äfvensom att ordet »eller» i sista stycket borde, för att rätt uttrycka meningen, utbytas mot »och».

§ 8.

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* yttrade: Enär af den omständighet att i ett vattendrag finnes kungsådra icke med nödvändighet följer, att der skall vara allmän flottled och farled, samt det speciela ändamål, hvilket läres afses med det på detta ställe svårfattliga uttrycket *fiskerinäringens uppehållande* icke synes förtjena att framför andra likartade ändamål serskildt framhållas, anse vi det vara tillräckligt att här stadga, att kungsådran skall lemnas öppen till allmänt ändamål så ock till bevarande af enskild rätt, som är af ådran beroende.

Emot föreskriften om Kungsådrans beräkning med hänsyn till det högsta eller lägsta vattenstånd, som under de sista tio åren vanligast förekommit, anmärkte Justitierådet *Ryding*, att denna föreskrift kunde anses medföra skyldighet för vederbörande att förebringa utredning om det högsta och lägsta vattenstånd, som under hvarje år af den stadgade tidsperioden ägt rum, för att såmedelst ådagalägga, hvilka af dessa vattenstånd oftast förekommit; men då en sådan utredning, om än icke omöjlig, likväl skulle vara

med synnerliga svårigheter förenad, borde, till undvikande häraf, enligt Justitierådets åsigt, en modifikation af berörda föreskrift vidtagas.

§ 9.

Enär, på sätt Nya Lagberedningen i motiven till denna § erinrat, srtidighet som yppas, i hvilken gren eller ådra eller eljest i hvilket läge eller till hvad bredd — vare sig den för segelled eller båtled eller för kungsådra gällande — allmän led eller kungsådra borde finnas, vore en ren rättstvist, samt 15 § i gällande Fiskeristadga, i hvars ställe nu ifrågavarande § vore afsedd att träda, innehölle, att tvister om kungsådras rätta läge tillhörde allmän domstols upptagande och pröfning, men i förslaget blifvit till domstols pröfning öfverlemnad allenast frågan, huruvida led eller ådra, hvarom i §§ 7 och 8 förmäles, funnes i vattendraget, ansåg Högsta Domstolen §:ns lydelse böra i så måtto förändras, att derigenom förklarades, att tvist, huruvida kungsådra, allmän farled, allmän flottled eller vattenled för fiskens gång funnes i vattendrag, så ock om ådrans eller ledens rätta läge och bredd ankomme på allmän domstols pröfning.

§ 10.

Justitieråden *Östergren*, *Wedberg* och *Ryding* anmärkte att, då i denna § ej vore fråga om ansökning att få bygga vattenverk, utan allenast om anmälan af sådant tillämnadt byggnadsföretag, ordet »sökandens» i §:ns andra stycke borde, såsom tilläfvarens vilseledande, mot annat mera lämpligt uttryck utbytas.

§ 16.

Emot senare delen af denna §, der Nya Lagberedningen sökt att gifva ett positivt uttryck åt rättigheten att, der sådant utan skada för annan rättigande kunde ske, bortleda vatten ur vattendrag för dess nyttjande på annat ställe, anmärkte Justitieråden *Naumann*, *von Segebaden*, *Östergren* och *Ryding*, att jemväl å andra ställen, än der ledningen upptoges, olägenhet för annan borde förekommas, äfvensom att återledningsskyldigheten borde närmare bestämmas såsom ett åliggande för den, som verkställt afledningen, att bereda det afledda vattnet aflopp till vattendragets lägre belägna delar, derest genom underlåtenhet deraf olägenhet kunde tillskyndas egare af strand nedanföre ledningens början.

Justitierådet *Svedelius* yttrade: I fall den förra delen af denna § blefve till ordalagen förändrad, så att derigenom tydligare utmärktes, att strandegare ej är betaget att genom vattens bortledande, ny rännils upptagande eller annorledes förändra vattendrag, allenast förändringen på sådant sätt verkställs, att olägenhet och men deraf ej uppkomma, torde den senare delen af ifrågavarande § såsom obehöflig kunna uteslutas, men derest densamma anses böra bibehållas synes likväl ordalydelsen böra till meningens riktiga återgifvande jemkas.

Justitierådet *Wedberg* ansåg, att åt senare stycket borde gifvas en lydelse, som uttryckte att ledningen borde så inrättas, att olägenhet icke vållades vare sig »å det ställe», der den upptoges, eller derofvanföre i vattendraget.

§ 17.

Justitieråden *von Segebaden*, *Östergren*, *Wedberg* och *Ryding* anmärkte, att den jordegare, som ville för rensning af vattendrag verkställa gräfning inom annans rågång, borde vara skyldig att på förhand derom tillsäga denne, på det han såmedelst måtte komma i tillfälle kontrollera, att rensningen icke verkställdes onödigtvis eller vidsträcktare, än för vattendragets bibehållande i dess naturliga skick erfordrades.

Justitieråden *Östergren* och *Ryding* funno det icke vara tillräckligt tydligt uttryckt, att den rensning, hvarom denna § handlade, afsåge icke endast bibehållande af sjelfva vattendraget, utan äfven dess återförsättande i vanligt, naturligt skick; Och ansågo bemålde Justitieråd, jemte Justitierådet *Wedberg*, att till denna § borde i öfverensstämmelse med stadgandet i 5 § af *Lagen* den 20 Juni 1879 göras ett tillägg af innehåll, att, om strandegare, inom hvilkens rågång annan jordegare uppensade vattendrag, ville göra sig till godo, hvad som vid rensningen inom hans egogräns blefve ur vattendraget upptaget, han skulle ega rätt dertill, och att följaktligen den rensandes rättighet och skyldighet att till annat lämpligt ställe i närheten bortföra muddar o. d. skulle vidtaga, först sedan strandegaren förklarar sig icke vilja på sin strand mottaga detsamma.

§ 19.

Justitierådet *Östergren* hemställde, att ordet »bevattning», hvilket icke vunnit burskap i Svenska språket, måtte utbytas mot »vattning».

§ 20.

Högsta Domstolen anmärkte, att i stället för ordet »torrläggning» borde användas det i *Lagen* den 20 Juni 1879 begagnade uttrycket »odling eller förbättring».

§ 21.

Högsta domstolen fann hvad denna § innehölle i fråga om kungörelse till underrättelse för möjligen varande okände eller icke uppgifna sakegare gifva anledning till anmärkning. Väl finnes en liknande bestämmelse genom 55 § i *Lagen* den 20 Juni 1879 meddelad för det fall att i mål, hvarom nämnda lag handlade, fråga vore väckt om vattenverks ändring eller utrifning: men med dessa mål vore ett helt annat förhållande. Deri dömdes öfver alla kände eller okände sakegares rätt, men i de mål, hvarom 9 och 12 §§ i nu förevarande förslag handlade, kunde endast rättsförhållanden mellan käreande, instämd svarande och mellankommande part komma under pröfning. Vid sådant förhållande kunde det icke i processuel mening blifva tal om några okände eller icke uppgifne sakegare. Till stöd för förslaget kunde väl anföras, att den, som hade något med tvisteföremålet sammanhängande intresse att bevaka, genom kungörelsen erhöle en påminnelse om till-

fallet att såsom mellankommande part få detta sitt rättsanspråk pröfvadt i sammanhang med den redan anhängiggjorda tvisten, men äfven om detta i och för sig vore någon fördel, medförde i allt fall stadgandet den öfvervägande olägenheten, att detsamma, i strid mot förslaget i öfrigt, gåfve stöd åt den hittills gängse uppfattningen, att i uppdämningsmål och tvister angående kungsådra domen hade förbindande verkan äfven mot de sakegare, som ej varit parter i målet. Det vore emellertid en bland de föreliggande förslagets viktigaste uppgifter att från lagskipningen aflägsna detta föreställningssätt. På dessa skäl ansåg Högsta Domstolen, att senare delen af §:n från och med ordet »föranstalta» borde utgå.

§ 22.

Då den större skyndsamhet vid ifrågavarande måls handläggning, som åsyftades med bestämmelsen i § 21, att domaren å landet egde att utan Häradsrättens medverkan i stämningen utsätta saken till syn å stället, icke i allmänhet skulle uppnås, om det, på sätt 22 § innehölle, förbehölles Häradsrätten att besluta om tillkallande af sakkunnig man, samt sådant kunde öfverlemnas åt domarens åtgärd utom Rätten, hemstälde Högsta Domstolen, att befogenhet i berörde hänseende måtte domaren å landet tillerkännas.

§ 26.

Då det vore en känd sak, att vid åtskilliga fiskeverk, serskildt s. k. ålkistor, ofta erfordrades byggnader i vattnet, hvilka, i fråga om vattnets uppdämning, vore jemförlige med dambyggnaden för vattenverk, ansåg Högsta Domstolen hvad i förslagets §§ 10 och 12 stadgades om dambyggnader för vattenverk jemväl böra vara tillämpligt på dambyggnader för fiskeverk.

Justitieråden *Wedberg* och *Ryding* anmärkte serskildt att, derest §:n komme att hänvisa till § 12, hänvisning jemväl borde ske till hvad i § 13 skils om vattenmärke; äfvensom att, då i § 8 vattenbyggnad ej omnämnas, det vore oegentligt, att förslaget hänvisade till sistnämnde §.

Justitierådet *Wedberg* anmärkte vidare att, äfven om sista stycket af § 6 skulle komma att såsom gällande om vattenverk bibehållas, det likväl icke borde ifrågakomma, att tvunget egoutbyte för uppdämning vid fiskeverk medgåfves, hvartil ej heller den föreslagna lydelsen af 58 § Skiftestadgan, jemförd med § 15 af det föreliggande förslaget och nu ifrågavarande §, gåfve anledning, och att följaktligen, om § 6 förblefve oförändrad, hänvisningen i nu förevarande § till § 6 borde inskränkas till sistnämnde §:s första stycke. I öfrigt förmenade Justitierådet, att, för vinnande af reda och lättare öfersigt, det vore lämpligare, att de på spridda ställen i förslaget, såsom i §§ 15, 19 och 26 förekommande bestämmelser i hvad mån det, som blifvit stadgadt om vattenverk och annan vattenbyggnad i allmänhet, skulle gälla om dermed jemförliga eller om vissa slag af sådane byggnader blefve på ett ställe sammanförda.

§ 27.

Högsta Domstolen fästade uppmärksamhet dervid, att, då i denna § undantag från de allmänna föreskrifterna gjordes *dels* för serskild rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga, annorledes än med de allmänna stadgandena öfverensstämde, och *dels* för annan lagligen tillkommen rätt till vattens nyttjande, derutinnan förelåge två uttryck för samma sak, af hvilka det ena kunde aflägsnas.

2:o) Förslag till Förordning angående allmän flottled.

§ 1.

Högsta Domstolen ansåg orden »utan flottläggning» kunna såsom öfverflödiga utgå.

§ 2.

Justitieråden *Svedelius* och *Rydning* anmärkte, att, då, enligt motiven, hvad i denna § stadgades om rätt till lösflottning i allmän farled, hade afseende allenast å de farleder, som funnes vid den tid, då ifrågavarande förordning komme att träda i kraft, sådant borde i lagtexten tydligt utmärkas.

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* yttrade: Då vid uppkommande tvist huruvida, när denna förordning träder i kraft, allmän flottled finnes i ett vattendrag eller icke, frågan derom skall pröfvas enligt grunder, hvilka böra uppsökas i förut gällande lag och icke utgöra föremål för nya lagen, hemställa vi, att orden *flottning allmänneligen idkas eller tillåten är* måtte utbytas mot *allmän flottled finnes*.

Efter uppställande af en sådan regel om vattendrag i allmänhet anse vi det icke vara nödigt att, såsom i 2:dra stycket af denna § skett, serskildt nämna de vattendrag der allmän farled eller kungsådra finnes. Antingen finnes i dessa sistnämnda vattendrag allmän flottled efter hvad första stycket innehåller, eller ock finnes den icke, för hvilket sistnämnda fall anledning saknas att i lagen gifva andra bestämmelser än dem, som meddelas i 3 §.

§ 3.

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* ansågo, att i början af denna § ordet *flottled* borde, till motsättning mot 2 §, utbytas mot *allmän flottled*, hvarigenom andra stycket om vattendrag, hvilket allenast såsom enskild flottled nyttjas, blefve öfverflödigt.

§ 6.

Justitieråden *von Segebaden, Svedelius, Östergren* och *Ryding* förenade sig om följande yttrande:

Innehållet i denna § torde endast vara en föreskrift att hvar som genom flottning lider skada skall därför njuta ersättning enligt de för skadeersättning i allmänhet gällande grunder. De ordalag, hvarigenom detta lagbud blifvit uttryckt, äro dock mindre tjenliga. Ordet »*alb*» i §:ns början är både öfverflödigt och vilseledande och orden »*högsta skäligena belopp*» i §:ns slut synas ej riktigt uttrycka den åsyftade bestämmelsen, ersättning till fulla värdet, men hvarken deröfver eller derunder. Sistnämnde uttryck är hemtadt från nu gällande expropriationslag, i hvilken detsamma infördes vid borttagandet af den förut stadgade förhöjningen å expropriationssumman, men om äfven uttrycket af nämnde anledning må uti expropriationslagen ej anses olämpligt, torde det dock ej förtjena att derifrån i andra lagar öfverföras.

§ 7.

Justitieråden *Östergren, Wedberg* och *Ryding* anmärkte, att, då § 5 vilkorligen medgäfvde de flottade att begagna stränderna, utan att ett sådant begagnande enligt förslaget mening behöfde föranleda expropriation af stranden, förevarande § borde innehålla en af berörde stadgande föranledd inskränkning, och ansåg Justitierådet *Ryding*, att i fråga om löseskilling för exproprierad fastighet uttrycket »skadeersättning» vore mindre lämpligt.

§ 8.

Justitieråden *Naumann, von Segebaden, Svedelius, Östergren, Wedberg* och *Ryding* anmärkte, att, till förekommande af missförstånd, det borde tydligt utsägas, dels att icke endast synekostnaden, utan jemväl kostnaderne i öfrigt för förrättningen skola af den ersättningskyldige gäldas och dels att i händelse till ersättning enligt denna § dömdes, men ersättningen ej sattes högre, än den ersättningskyldige före synen bjudit, parterne å ömse sidor skulle vidkännas halfva kostnaden.

Justitierådet *Ryding* yttrade, med afseende å hvad denna § innehölle om ersättning för förväntad skada, att en sådan skadeersättning närmast vore att jämföra med lösen, som efter expropriation betalades i förskott, innan expropriationsföremålet finge tillträdas, och hvilken lösen, enligt expropriationslagens stadgande, borde bestämmas genom uppskattning af serskild nämnd, och då det syntes oegentligt att i detta fall åt domstol öfverlemna en sådan uppskattningsåtgärd, som i allmänhet ej kunde grundas på laga bevisning, funne Justitierådet sig böra afstyrka bifall till förslaget i denna del; hvarjemte

Justitierådet, enär utsökningslagens § 46, då densamma medgäfvit verkställighet å skiljemannadom, som enligt lag skulle till efterrättelse lända, icke afsåge det i denna § af förslaget förekommande fall, att den med domen missnöjde egde draga tvisten under Rättens pröfning, fann föreskriften derom att skiljemannadomen skulle gå i verkställighet, såsom i Utsökningslagen sades, ej kunna leda till det dermed åsyftade ändamål, utan ansåg Justitierådet i stället böra stadgas, att, om verkställighet af skiljemannadomen skulle gälla hvad i Utsökningslagen vore stadgad om utmätning å underrätts dom, så att sättet och vilkoren för verkställigheten finge bero deraf huruvida skiljemännens beslut tagit åt sig laga kraft eller tvisten blifvit inom den stadgade tiden af 90 dagar dragen under rättens pröfning; fästade slutligen Justitierådet uppmärksamheten derpå, att det andra styckets början och slut strede emot hvarandra, enär ett beslut endast vilkorligt kunde sägas lända till efterrättelse, då detsamma finge öfverklagas och dragas under domstols pröfning.

Justitierådet *Östergren* yttrade: På skäl, som Justitierådet Ryding anför, finner jag uppskattningen af förväntad skada ej väl lämpa sig för handläggning af domstol, hvaremot jag å andra sidan anser tvisten huruvida ersättning för skada skall gäldas eller om, efter ty förväntad skada finnes vara öfvergående eller fortfarande, ersättningen skall utgå på en gång eller i årlig afgift under den tid, skadan kommer att fortfa, naturligen tillhöra domstol, så att skiljemän ej böra få med sådana tvisters afgörande taga befattning. Att lemna åt ene parten att bestämma, om ersättningsfrågan skall i första hand afgöras af skiljemän eller af domstol, synes mig vara en nyhet, som icke har något verkligt godt med sig, men som ofta kan komma att förorsaka omgång och kostnader. Hvarken sjölagen, från hvilken Lagberedningen synes hafva hufvudsakligast hemtat de föreslagna stadgandena om skiljemannainstitutet, eller Förordningen den 14 April 1866, som i den s. k. expropriationsnämnden innehåller en skiljemannainstitution, medgifver en slik bestämmanderätt för ene parten. Om jag rätt fattar förslaget mening, skulle skiljemännens beslut medföra bättre verkställighet än domstolens beslut skulle haft, i händelse ersättningsökanden, med förbigående af skiljemännen, genast stämt till domstol; och för en sådan bättre rätt i fråga om verkställighet kan jag desto mindre finna giltigt skäl, som förslaget lemna missnöjd part öppet att draga skiljemännens beslut under domstols pröfning, hvarigenom skiljemännens beslut ju underordnas domstolens. I nu nämnde hänseenden innehåller förslaget en motsägelse; och på en annan sådan har Justitierådet Ryding fäst uppmärksamheten. — Af hvad jag nu anför följer, att jag anser förevarande § jemte nästföljande § 9 i förslaget böra omarbetas. Då å ena sidan det torde ligga i samtliga parters intresse att frågor om ersättning för skada i följd af flottning så skyndsamt som möjligt afgöras, och detta mål bäst vinnes derigenom, att sjelfva uppskattningen af skadan öfverlemnas till skiljemän, hvilkas beslut icke må öfverklagas; men det å andra sidan bör tillses, att verkliga rättstvister, hvilkas utredning äro beroende på bevisnings förebringande och därför svårligen kunna af skiljemän behörigen afgöras, icke dragas från domstolarne, synas mig slika ersättningsfrågor väl lämpa sig för en combinerad handläggning af domstol och skiljemän, en sådan ungefärligen som för expropriationsfrågor är föreskrifven. Jag hemställer därför, att vid lagstiftning i ämnet måtte stadgas:

- 1:o) att talan om ersättning för skada i följd af flottning skall instäm-
mas till underrätt i den ort, der skadan skett eller är att för-
vänta;
- 2:o) att ersättningens belopp alltid skall, efter å stället hållen syn, be-
stämmas af tre ojäfvige skiljemän, af hvilka en utses af hvardera
parten och den tredje nämnes af rätten;
- 3:o) att, om part undandraget sig att välja skiljeman, rätten eger att i
hans ställe skiljeman utse;
- 4:o) att jäf emot skiljeman äro desamma som emot ledamot i expropria-
tionsnämnd;
- 5:o) att rätten skall pröfva jäf, som emot skiljeman anföres;
- 6:o) att hvad de fleste skiljemännen i fråga om skadeersättningens belopp
säga skall lända till efterrättelse;
- 7:o) att i händelse mellan parterne uppstår tvist, huruvida ersättning för
skada bör gäldas eller om, efter ty förväntad skada finnes vara öf-
vergående eller fortfarande, ersättningen därför skall utgå på en gång
eller i årlig afgift under den tid skadan kommer att fortfara, sådan
tvist skall af rätten pröfvas och afgöras innan skiljemän väljas; samt
- 8:o) att ersättning för rättegångs- och uppskattningskostnaderna skall
gäldas efter de i förslaget upptagna grunder, så förtydligade som
Högsta Domstolens fleste ledamöter hemstält; äfvensom att tvist
härom skall af Rätten pröfvas.

För att ytterligare befordra ett skyndsamt afgörande af ifrågavarande tvister torde vidare böra stadgas, att talan mot Rättens beslut i de under 7:o) omförmälde tvister skall fullföljas på sätt och inom tid, som i Förordningen den 14 April 1866 § 2 föreskrives för fullföljande af talan mot Rättens beslut uti der omförmälde expropriationsfrågor.

Justitieråden *von Segebaden*, *Svedelius* och *Wedberg* yttrade: Föreslagna stadgandet att skiljemännens beslut skulle vinna laga kraft, derest icke talan inom viss tid till Rätten instämades, innefattar en nyhet i lagstiftningen, som icke synes af behof påkallad, men deremot rubbar grunderna för nu gällande rättegångsordning. Skadeersättningsars och tvistiga värdens uppskattning genom anlitade skiljemän eller s. k. gode män har genom långvarigt bruk i lagskipningen vunnit vidsträckt tillämpning och förtjenar äfven med allt skäl att framgent bibehållas. Dylik uppskattning har dock hitintills i allmänhet ej tillerkänts annan betydelse, än att vara dels ett bevisningsmedel till utrönande af det omtvistade värdets rätta belopp, dels ett försök till förlikning parterne emellan. Skiljemannainstitutionen, sådan den i förslaget blifvit ordnad, skulle deremot i sjelfva verket blifva en ny domstolsinstans utöfver det redan befintliga antalet och den föreslagna inskränkningen af tiden, inom hvilken den med skiljemännens åtgärd missnöjde egde draga tvisten under Rättens pröfning, skulle utan tvifvel komma att för mången oförmodadt afskära talan, helst det icke blifvit skiljemännen ålagdt att vid domens meddelande tillika lemna underrättelse om hvad den missnöjde hade för talans bevarande att iakttaga. Den nya preskriptionen, be-

tänklig i sig sjelf, blifver ännu betänkligare genom den solidariska ansvarighet för skadeersättnings gäldande, som enligt § 10 åligger samtliga i vattendraget flottande. I Sjölagen finnes jemväl uttryckligen stadgadt, att vissa tvistiga ersättningsfrågor skola af skiljemän pröfvas, men ehuru dessa frågor äro af sådan beskaffenhet att de i handels och sjöfartens intresse tarfva ett skyndsamt afgörande, har lagstiftaren likväl ansett sig icke kunna förmena parter, som med skiljemännens beslut ej åtnöjas, att inom den för fordringarnes utsökande i allmänhet stadgade tid sin talan vid domstol anhängiggöra, utan endast till minskande af den olägenhet, som genom tidsutdrägt af rättegången uppkommer, föreskrifvit, att skiljemännens beslut finge utan hinder af rättegången gå i verkställighet, med mindre domaren eller Konungens Befallningshafvande annorlunda förordnade.

För bibehållande af enhet och sammanhang i lagstiftningen synes det särdeles önskvärdt, att likartade institutioner, så vidt möjligt är, på lika sätt ordnas och då, mellan de skiljemän, som i Sjölagen omförmäles, och de skiljemän, som för pröfning af ersättningsfrågor i flottningsmål erfordras, icke förefinnes någon sådan skiljaktighet i afseende å verksamhet och syftemål, att de sistnämndes beslut må större verkan än de förstnämndes tillerkännas, hemställas att denna § måtte i öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anmärkt lämpligen ändras.

Justitierådet *Naumann* ansåg, att, då åt skiljemannadomen icke skäligen kunde gifvas samma verkan, som om parterne hade under skiljemännens dom skjutit tvisten och utfäst sig att nöjas åt deras beslut, utan det med skäl blifvit den missnöjde öppet lemnadt att draga tvisten under Rättens pröfning, samt det vore olämpligt att i förevarande förordning meddela ett stadgande, som stode i strid med och utgjorde undantag från de i 46 § Utsökningslagen meddelade bestämmelser angående verkställighet å skiljemannadom, hvad denna § innehölle derom, att skiljemännens beslut skulle lända till efterrättelse och domen gå i verkställighet, såsom i Utsökningslagen sägs, äfvensom att den missnöjdes rätt att instämna sin talan skulle vara till viss tid inskränkt, borde uteslutas.

§ 9.

Justitierådet *Rydning* åberopade hvad han vid § 8 anfört emot förslaget, att ersättning för förväntad skada skulle kunna genom domstols beslut fastställas.

§ 10.

I andra punkten af denna §:s första stycke föreslås, att, om flottning utöfvas för gemensam räkning genom därför i vederbörlig ordning tillsatt styrelse, ej annan egendom, än flottgods må för skada, som genom flottningen förorsakats, serskildt hos någon bland de ersättningsskyldige utmätas, med mindre sig visat, att tillgång, som styrelsen omhänderhar för de ersättningsskyldige, ej förslår till skadans gäldande. Detta stadgande syntes ej kunna annorledes förstås, än att, sedan den, som lidit skadan, förskaffat sig skiljemäns eller domstols dom, hvarigenom ej mindre en eller flere bland dem, som under året deltagit

i flottningen å det ställe, der skadan timat, än äfven flottningsföreningen förpligtats ersätta skadan, det skulle bero på utmätningssmannen att tillämpa de i denna § gifna föreskrifter om den ordning, hvori virkessegarne och föreningen ansvarade för skadeersättningen, och om det gods, hvarmed de i hvarje fall ansvarade. Stadgandet innefattade sålunda ett tillägg till och ett undantag från de i Utsökningslagen till utmätningssmäns efterrättelse lemnade föreskrifter. Redan detta syntes olämpligt, då Utsökningslagen borde vara i sådant hänseende fullständig. Men stadgandet lade dessutom å utmätningssmännen en uppgift och ett ansvar, som vore främmande för de vid utsökningsväsendets ordnande antagna grunder. En utmätningssbar dom måste vara riktad mot en viss gäldenär och hans egendom. Det föreslagna stadgandet åter gifve åt domen endast vilkorlig betydelse och lemnade åt utmätningssmannen att pröfva ett väsentligt moment i frågan om flottgodsegarens betalningsskyldighet. Denna skyldighet blefve nemligen, för så vidt anginge annan hans egendom än flottgodset, beroende af det resultat, utmätningen hos Flottningsstyrelsen lemnade, och kunde först efter ett misslyckadt utmätningssförsök hos styrelsen blifva effektiv. Då man ville detta mål, så syntes enda rätta vägen hafva varit att såsom grund för dom uppställa de regler, hvilka här förekomme såsom föreskrifter för doms verkställighet. Men om stadgandet affattades på sådant sätt, kunde ovilkorlig dom mot flottgodsegaren ej gifvas, förr än en föregående dom mot flottningsstyrelsen nått slutlig verkställighet och det visat sig, att hos styrelsen saknats tillgång till ersättningens gäldande. Detta skulle åter i väsentlig mån minska den trygghet för strandegarne, som låge i de flottandes ansvarighet, hvilken för att vara effektiv, borde vara icke allenast solidarisk, utan äfven omedelbar. Det syntes ej heller vara af behovet påkalladt att genom ett undantagsstadgande i den föreslagna syftningen med hänsyn till de flottningssidkandes intresse inskränka verkningarna af, den omedelbara och solidariska ansvarigheten, ty just äfventyret af denna ansvarighet borde vara den kraftigaste sporre för de flottande att alltid hålla flottningsstyrelsen försedd med tillgångar att gälda skadeersättningarna och att befordra en skyndsam och billig uppgörelse af uppkomna ersättningsanspråk. Fullgjorde de sin skyldighet i sådant afseende, skulle det otvifvelaktigt ligga i strandegarnes intresse att i första hand hålla sig till flottningsstyrelsen; och flottgodsegarne blefve på detta sätt säkrast betryggade mot ersättningsanspråkens riktande mot dem och deras flottgods. Företoge sig ej dessmindre någon strandegare af egensinne att rikta sin talan i första hand mot en flottgodsegare, så hade denne alltid att vända sig emot flottningsföreningen och syntes äfven i rätttegången kunna göra sig tillgodo flottningsstyrelsens och dess tjänstemäns biträde. Högsta Domstolen hemställde alltså, att andra punkten i §:n, börjande med ordet: »Utöfvas» och slutande med ordet »gäldande», måtte uteslutas.

Hvad sista stycket innehölle om ansvarigheten för skadeersättningar i de flottleder, der det s. k. oktroyssystemet vore tillämpadt, ansågo Justitieråden *Naumann, von Segebaden, Svedelius, Wedberg* och *Ryding* böra gälla endast der den, som enligt serskild bestämmelse af vederbörande myndighet hade uteslutande rätt att ombesörja flottningen, äfven faktiskt utöfvade samma rätt. Af ordalagen syntes nemligen följa, att det stadgade undantaget för desse flottleder skulle gälla i alla fall der oktroj blifvit meddelad, äfven om

oktrojnehafvaren ej vidare toge någon befattning med flottningen, men till en sådan utsträckning af undantagsstadgandet saknades all anledning. Vidare ansågo Justitieråden *Naumann, von Segebaden* och *Ryding* att §:n borde innehålla ett positivt stadgande angående ansvarigheten under de undantagsförhållanden, hvarom här vore fråga, dervid Justitierådet *Naumann* enär strandegarnes rätt till skadeersättning i hvarje fall borde tillgodoses framför de flottandes intresse och det berodde på den virkesegare, som ej hade förtroede för entreprenören, att afhålla sig från flottning intill dess densamma blefve annorlunda ordnad, ansåg, att oktrojnehafvaren borde ansvara i första rummet och gent emot de flottande, men dessa ej vara fritagna från omedelbar och solidarisk ansvarighet i förhållande till den, som lidit skadan; hvaremot Justitieråden *von Segebaden* och *Ryding* på de i motiven anförda skäl och med afseende på det i 12 § föreslagna stadgandet, att Konungens Befallningshafvande, i händelse skada kunde af flottleds inrättande eller begagnande vållas, hade makt förordna, det pant eller borgen för skadeståndet skulle ställas, om sådant till betryggande af ersättningstagares rätt funnes nödigt, ansågo i det afsedda fallet endast oktrojnehafvaren böra vara för skadeersättningen ansvarig.

I frågan om oktrojnehafvares ansvarighet inskränkte sig Justitieråden *von Hofsten* och *Östergren* till det yttrande, att en positiv bestämmelse derom syntes hafva bort i förordningen förekomma.

§ 11.

Ordalagen i sista punkten af denna § syntes Högsta Domstolen kunna gifva anledning till den mistyding, att den deri stadgade påföljd för strandegaren skulle inträda endast i händelse han gjort anmälan om tillämnad nybyggnad, men byggde utan att afbida Konungens Befallningshafvandes utslag i anledning af hans yrkande om skyddsbyggnad. Det syntes äfven kunna antagas, att i vissa fall Konungens Befallningshafvande funne sig böra lemna de flottande någon tid, räknad från utslaget dag eller delfåendet deraf, för verkställande af de skyddsbyggnader, som tilläfventyrs blifvit genom utslaget föreskrifna. Högsta Domstolen ansåg derföre redaktionen böra förtydligas i den syftningen, att jemväl den strandegare, som underlåtit att göra anmälan om nybyggnad vid allmän flottled, finge sjelf stå skadan, äfvensom att, derest Konungens Befallningshafvande förelagt de flottande viss tid för skyddsbyggnads uppförande, strandegarens rätt till skadestånd komme att inträda först sedan berörda tid tilländalupit.

§ 13.

Enär någon erinran om Konungens i Regeringsformen grundade rätt att angående flottningen meddela administrativa föreskrifter ej syntes i denna förordning erforderlig och det i öfrigt torde på pröfning i hvarje serskildt fall böra ankomma, huruvida nya stadganden, som i fråga om flottning befinnas nödige, äro till civillag eller ekonomisk rätt att hänföra, ansåg Högsta Domstolen denna § böra helt och hållet utgå.

§ 14.

Justitierådet *Ryding*, som fann oegentligt och emot vanligt språkbruk stridande att tala om sjöfart med flottar, ansåg §:n kunna gifvas ett enklare och mera uttömmande innehåll, om deri, såsom motstycke till hvad i 1 § enligt dess af Högsta Domstolen föreslagna lydelse förekomme, blott utsades att, i fråga om flottgods, som icke löst framflöte, ägde stadgandena i Förordningen ej tillämpning.

Justitierådet *Östergren* ansåg att, då §:n borde gälla om timmerflottar af alla slag, ordet »sammanlagda», såsom häntydande på någon viss beskaffenhet hos flottarna, borde utgå.

3:o) Förslag till Förordning angående allmän farled.

§ 1.

Justitierådet *Ryding* återopade hvad han förut anført i fråga om uttrycket »sjöfart med flottar» samt ansåg ordet »sammanlagda», såsom öfverflödigt och vilseledande, böra ur §:n utgå

Justitieråden *Östergren* och *Wedberg* hemställde, i öfverensstämmelse med hvad Justitieråden yttrat vid 2 §:n af förslaget till Förordning angående allmän flottled, att i stället för orden *sjöfart med fartyg, båtar eller sammanlagda flottar allmänneligen idkas eller tillåten* måtte sättas *allmän farled*.

§ 2.

I likhet med hvad vid § 7 i förslaget till förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund blifvit anmärkt, hemställde Högsta Domstolen, att ordet »eller» måtte utbytas mot »och».

§ 3.

Justitieråden *von Segebaden*, *Svedelius*, *Östergren* och *Ryding* återopade hvad vid granskning af förslaget till Förordning angående allmän flottled § 6 blifvit af Justitieråden i afseende å redaktionen anmärkt.

§ 4.

Justitierådet *Ryding* anmärkte, att här, likasom i § 7 af förslaget till Förordning angående allmän flottled, uttrycket »skadeersättning» vore mindre lämpligt.

§ 5

Då den hänvisning, denna § innehöller, i sin närvarande form vore föga upplysande och det syntes öfverflödigt att uttryckligen hänvisa till Förordningen angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, hemställde Högsta Domstolen att §:n måtte utgå.

§ 6.

Enär, i likhet med hvad vid § 13 af förslaget till Förordning angående allmän flottled blifvit anmärkt, det icke syntes lämpligt att om Konungens i Regeringsformen grundade rätt att meddela administrativa föreskrifter, uti denna förordning göra erinran, ansåg Högsta Domstolen jemväl denna § böra utgå.

4:o) **Förslag till Förordning om tillägg till Kongl. Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.**

§ 2.

Justitierådet Östergren hemställde, att ordet »bevattningsanstalt» måtte utbytas mot »vattningsanstalt».

§ 4.

Då § 1 af Författningsförslaget tydligt utmärkte, för hvilka ändamål expropriation enligt den föreslagna Förordningen finge ega rum, syntes denna § vara obehöflig och böra utgå, men, derest densamma bibehölles, ansåg Högsta Domstolen, att, likasom i 20 § af Förordningen angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, ordet »torrläggning» borde utbytas mot uttrycket »odling eller förbättring».

5:o) **Förslag till Förordning angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.**

Till följd af den anmärkning, som blifvit framställd vid ingressen till förslaget till Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, och då den nu ifrågasvarande Förordningen vore afsedd att träda i stället för Förordningen den 21 December 1857 angående ändring af 20 Kap. 6 § Byggningabalken i fråga om straffbestämmelsen för underlåtenhet att i föreskrifven tid öppna damlucka, hemställde Högsta Domstolen, att förslaget måtte förses med en ingress, hvarigenom nämnda Förordning förklarades upphäfd.

6:o) **Förslag till Förordning angående ändring i vissa delar af gällande Fiskeristadga.**

Då 15 och 30 §§ i Fiskeristadgan komme att ersättas den förre af 9 § och den senare af 24 § i den föreslagna Förordningen angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, och de nya §§, som skulle i Fiskeristadgan intaga förstnämnda §§:s platser, endast innehålla föga upplysande hänvisningar, syntes det Högsta Domstolen lämpligare, att

nämnda §§ alldeles uteslötes och genom ingressen till det ifrågavarande förslaget förklarades upphäfd.

§ 13.

På det att denna § måtte komma i öfverensstämmelse med 8 § i förslaget till Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, hemställde Högsta Domstolen, att orden: »ena hälften af vattnet» måtte utbytas mot: »hälften af vattendragets bredd».

7:o) Förslag till Kungörelse angående förändrad lydelse af 58 § i gällande stadga om skiftsverket i riket.

Justitieråden *Naumann, von Hofsten, von Segeboden, Svedelius, Östergren* och *Wedberg* yttrade, att det tvång att underkasta sig egoutbyte, som genom Skiftesstadgan vore jordegande grannar ålagdt, hade sin rättsliga grund i det å ömse sidor lika stora intresset för besparing i hägnadsbesvär och underlättande af jordens häfd, men i den händelse, som med den föreslagna förändringen afsåges, förekomme endast ett ensidigt och i de flesta fall för jordkulturen fremmande intresse för den ene grannen, hvilket icke motsvarades af någon fördel för den andre, utan enligt förslaget till och med kunde förorsaka denne en viss, mindre grad af olägenhet. Vid sådant förhållande syntes förslaget stå i föga sammanhang med de för egoutbyte gällande grunder och mera närma sig expropriations-lagstiftningen, hvarifrån det dock skiljde sig deruti, att den granne, å hvilkens mark uppdämningen skedde, enligt förslaget måste underkasta sig densamma, äfven om han genom egoutbytet ej erhöle full ersättning utan fortfarande finge vidkännas någon olägenhet, blott denna icke vore att hänföra till »märkligt» men. Att på sådant sätt i den ene grannens intresse störa den andre i utöfningen af sin eganderätt och tillskynda honom olägenhet syntes så mycket mindre billigt, som förslaget icke beredde någon säkerhet, att den såsom tillämnad uppgifna anläggning, för hvars skull egoutbytet medgifvits, sedermera komme till utförande, och det icke föreslagits, att anläggningens uteblifvande skulle föranleda återgång af bytet. De ekonomiska fördelar, som genom förslaget kunde beredas, syntes ej heller vara af den vikt, att de betänkligheter, som ur rättslig synpunkt uppreste sig emot detsamma, af hänsynen till berörda fördelar i någon mån undanröjdes. Endast undantagsvis kunde det förekomma, att den, som ville för det ifrågavarande ändamålet tillbyta sig annans jord, vore i tillfälle att såsom vederlag bjuda jord, hvilken låge i sammanhang med dennes egor och i öfrigt i anseende till läge och naturlig beskaffenhet kunde utan märkligt men för honom tagas i utbyte. Men att för dessa undantagsfall i lagstiftningen införa en ny princip, om hvars rättsgiltighet tvifvel vore, syntes ej tillrådligt och Justitieråden ansågo sig böra afstyrka förslaget i dess helhet; hvarjemte Justitieråden *Naumann* och *von Hofsten* tillade, att om det skulle anses nödigt medgifva jordegare, som i vattendrag vill bygga dam, för att vattnet till sin enskilda nytta använda, rätt att mot egen jord tillbyta sig annans mark, som genom uppdämningen komme att lida skada, stadgandet härom borde sålunda affattas,

att frågan om ett sådant byte finge ske, skulle bedömas af allmän domstol i sammanhang med den tvist, som enligt 12 § i förslaget till Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund kan anhängiggöras; dervid domstolen hade att pröfva ej mindre om och i hvad mån marken af uppdämningen kunde lida skada, än äfven om den till byte erbjudna jorden utgjorde fullt vederlag för den mark, som af vatten skadades, och för all olägenhet, som markens egare i följd af bytet komme att lida.

Justitierådet *Rydning* ansåg, att ur formel synpunkt den anmärkning kunde mot förslaget göras, att då i 56 § Skiftesstadgan såsom förutsättning och vilkor för egoutbyte, som finge på yrkande å endera sidan verkställas, antoges, att å ömse sidor förekomme råskilnader, som ginge i flere bugter och krökningar men kunde genom utbyte af jord ledas efter räta linier, samt att derigenom besparing i hägnadsbesväret och lättnad i häfden för delegarne bereddes, men det icke kunde vara förslagets mening, att dessa förutsättningar borde uppställas såsom vilkor jemväl för det slags egoutbyte, hvarom i förslaget vore fråga, det syntes oegentligt, att förslaget i allmänhet hänvisade till de vilkor för egoutbyte, som i nämnde § af Skiftesstadgan omförmäldes, och fann Justitierådet visserligen förslaget kunna medföra nytta derutinnan, att detsamma vid reglering af vattenverks uppdämningsrätt lemnade tillfälle att undanrödja smärre anledningar till klander, hvaraf eljest hela vattenverkets tillvaro kunde sättas på spel, men ansåg dock vitsordet att påfordra egoutbyte böra vara fästadt vid det vilkor, att olägenhet derigenom icke i *någon* mån tillskyndades grannen och att följaktligen §:s första stycke borde affattas i den syftningen, att om någon äskade få tillbyta sig annans jord, som skulle skadas af uppdämning, hvilken för vattenverk eller bevattningsanstalt vore nödig, och den som vederlag bjudna jorden kunde, i anseende till läge och naturlig beskaffenhet, utan men för den, åt hvilken jorden bjödes, af honom i utbyte tagas, så finge, ändå att denna ej dertill samtyckte, sådant egoutbyte, på sökandens bekostnad, utan hinder af förut fastställt skifte, ega rum, på sätt i 56 § stadgades.

Högsta Domstolens ledamöter åtskildes.

In fidem

E. Adlerstråhle.

Utdrag af protokollet öfver Justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Onsdagen den 31 December 1879;

i närvararo af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: ALMQVIST,
Herr THYSELIUS,
LOVÉN,
Friherre VON OTTER,
FORSSELL,
ROSENSVÄRD,
VON STEYERN,
MALMSTRÖM,
Justitieråden: ÖSTERGREN,
WEDBERG.

Departementschefen, Statsrådet Almqvist anmälde i underdånighet Högsta Domstolens den 13 sistlidne November afgifna utlåtande öfver de i protokollet öfver Justitiedepartementets ärenden den 13 nästförutgångne Juni omförmälda af Nya Lagberedningen utarbetade förslag till:

Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;
Förordning angående allmän flottled;
Förordning angående allmän farled;
Förordning om tillägg till Kongl. Förordningen den 14 April 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof;
Förordning angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka;
Förordning angående ändring i vissa delar af gällande Fiskeri-Stadga; samt
Kungörelse om förändrad lydelse af 58 § i Stadgan om Skiftesverket i riket;
hvarjemte Departementschefen anmälde följande jemväl i nyssnämnda protokoll omförmälda af Nya Lagberedningen utarbetade förslag, nemligen till:

Flottningsstadga; samt

Kungörelse angående särskilda föreskrifter för handläggning af frågor om farled och vissa vattenbyggnader m. m.

Efter redogörelse för innehållet af Högsta Domstolens omförmälta utlåtande yttrade Departementschefen:

Om förslaget till Förordning angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.

Med anledning af de anmärkningar, som inom Högsta Domstolen framstälts emot Förordningens ingress samt 2, 3, 6, 7, 8, 9, 16, 17, 20, 21, 22 och 27 §§, har jag låtit förslaget i dessa delar undergå förändring samt derjemte funnit för vinnande af större redighet i uppställningen lämpligt, att senare stycket af 2 § sammanföres med stadgandena i 3 §.

Hvad Högsta Domstolen vid 26 § anmärkt derom, att, då vid åtskilliga fiskeverk, särskildt så kallade ålkistor, ofta erfordrades byggnader i vattnet, hvilka, i fråga om vattnets uppdämning, vore jemförliga med dambyggnader för vattenverk, hvad i förslagens 10 och 12 §§ stadgades om sådane byggnader, jemväl borde vara tillämpligt på dambyggnader för fiskeverk, har jag deremot trott icke böra föranleda ändring i förslaget. I allmänhet äro nemligen fiskebyggnader icke af den beskaffenhet, att de kunna förorsaka någon menlig uppdämning af vattendragen, och det skulle således vara en för de flesta fiskeverksegare lika tryckande, som för strandegarnes skyddande onödigt försigtighetsåtgärd att ålägga hvarje fiskeverksegare att vid nyanläggning eller ombyggnad af de delar af verket, som möjligen kunde hänföras till dambyggnad, derom göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande vid det i 23 § stadgade äfventyr att öfverexekutor må ega att omedelbart gifva handräckning för byggnadens utrifvande. Ej heller torde fiskeverksegare i allmänhet vara i behof af den provocationsrätt emot strandegare, som genom 12 § af förslaget är vattenverksegare medgifven; och hvad senare stycket af nämnda § innehåller synes endast i sällsynta undantagsfall kunna vinna tillämpning å fiskebyggnader. För sådana undantagsfall, då till exempel större ål- eller laxfischen kunna i afseende å den uppdämning, de åstadkomma, vara jemförliga med mindre vattenverk, innehåller redan förslagens 15 § stadgande, att hvad om vattenverk sägs äfven skall gälla om annan med dylikt verk jemförlig inrättning till vattens nyttjande, hvarför byggnad i vattnet tarivas.

Om förslaget till förordning angående allmän flottled.

I öfverensstämmelse med den anmärkning, som blifvit af två Högsta Domstolens ledamöter framställd beträffande senare stycket af 2 §, har jag ansett nämnda stycke böra uteslutas. Då nämnda § i första stycket innehåller bestämmelse, att allmän flottled skall anses finnas i alla de vattendrag, der flottning allmänneligen idkas eller tillåten är vid den

tid, då Förordningen träder i kraft, torde det vara öfverflödigt och tilläventyrs vilseledande att till berörda allmänna regel foga den förklaringen, att allmän farled och kungsådra äro att anse såsom allmänna flottleder. Ej heller synes det vara nödigt att här upptaga någon bestämmelse om den administrativa myndighetens skyldighet att genom lämpliga föreskrifter skydda sjöfarten mot hinder af flottningen. De stadganden, som i sådant afseende äro nödiga, hafva sin rätta plats i den flottningsstadga, till hvilken i 13 § hänvisas och till hvilken förslag jemväl blifvit af Nya Lagberedningen uppgjort. Då slutligen 4 § af förslaget uttryckligen öfverlemnar åt Konungens Befallningshafvande att, när helst fråga uppstår om skydd för enskild rätt, meddela preventiva föreskrifter för flottningen, lärer det icke erfordras att i 2 § upptaga särskild sådan bestämmelse, för det fall att kollision uppstår emellan sjöfarten och flottningen.

Emot de i 8 § förekommande bestämmelserna angående skiljemanna-institutionens användande i mål, som angå ersättning för skada vållad genom flottning, hafva Högsta Domstolens fleste ledamöter framställt anmärkningar och har jag, med biträdande af den mening, som blifvit af tre bland Högsta Domstolens ledamöter yttrad, ansett desse bestämmelser böra bringas till likhet med motsvarande stadganden i 321 § Sjölagen.

De af Högsta Domstolen framställda anmärkningar mot 13 § har jag ansett böra föranleda endast den ändring, att samma § affattas i öfverensstämmelse med 6 § i Förordningen angående allmän farled. Under en sådan form torde desse både §§ hafva den betydelsen, att de bestämmelser, hvilka i de båda förordningarna innehållas, derigenom förklaras tillhöra den allmänna civillagen och sålunda en gräns uppdrages emellan denna och den ekonomiska eller administrativa lagstiftningen i förevarande ämne.

Den i 5 § af förslaget till *Förordning angående allmän farled* förekommande hänvisning har jag trott desto heldre böra bibehållas, som någon anmärkning ej blifvit gjord emot enahanda hänvisning i början af 11 § af förslaget till *Förordning angående allmän flottled*.

Deremot anser jag, lika med Högsta Domstolen, 4 § i förslaget till *Förordning om tillägg till Förordningen den 14 April 1866* kunna utgå.

Genom ingressen till *Förordningen angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka* synes mig, på sätt Högsta Domstolen hemställt, *Förordningen den 21 December 1857* böra förklaras upphäfd.

Med iakttagande för öfrigt af några mindre rättelser, för hvilka jag ej torde behöfva närmare redogöra, hafva dessa förslag blifvit öfversedda och jemkade; och får jag alltså härmed för Eders Kongl. Maj:t framlägga förslag till

- 1:o) Förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;
- 2:o) Förordning om allmän flottled;
- 3:o) Förordning om allmän farled;
- 4:o) Förordning om tillägg till *Förordningen den 14 April 1866* angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; samt

5:o) Förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka,
med hemställan, att Eders Kongl. Maj:t tacktes samma förslag enligt 87 § Rege-
ringsformen till Riksdagens antagande öfverlemnna.

Justitieråden Östergren och Wedberg åberopade sina vid förslagens granskning
hos Högsta Domstolen afgifna yttranden.

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter tacktes Hans
Maj:t Konungen bifalla hvad föredragande Departementschefen
hemställt och skulle till följd häraf till Riksdagen aflåtas nådig
proposition af det innehåll, som bilagan till detta protokoll under
litt. B. utvisar.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.
